

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **L. H.**, zastúpenej Mgr. Bc. O. B., proti odporcovi **M.**, o **ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch**, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp.zn. 25 C 127/2006, o dovolaní navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 29. januára 2010, sp.zn 5 Co 18/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Nitre z 29. januára 2010, sp.zn. 5 Co 18/2010 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Návrhom podaným na Okresnom súde Nitra 4. júla 2006 sa navrhovateľka domáhala po úprave petitu od odporcu zaplata sumy 150 000 Sk z dôvodu, že bývalí zamestnanci P. jej bránili v riadnom výkone zamestnania, zasahovali jej do jej osobnostných práv, ohovárali ju v zamestnaní, čím mali byť porušené jej osobnostné práva. Aj zamestnanci S. mali porušovať jej osobnostné práva tým, že jej bránili v pokojnom bývaní.

Okresný súd Nitra rozsudkom z 26. mája 2009 č.k. 25 C 127/2006-154 návrh zamietol, odporcovi náhradu trov konania nepriznal a zástupcovi z radov advokátov JUDr. J. G.Z.M.G. priznal odmenu za právne zastupovanie v sume 354,73 €, ktorá mu bude vyplatená účtárňou Okresného súdu Nitra po právoplatnosti tohto rozhodnutia. O trovách štátu rozhodol tak, že budú hradené z rozpočtových prostriedkov súdu. Rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 11, § 13 ods. 1, 2, § 18 ods. 1, § 19 ods. 1, § 20 ods. 1, § 101 Občianskeho zákonníka a § 19, § 20 Občianskeho súdneho poriadku. S poukazom na odporcom vznesenú námietku premlčania, súd návrh ako

premlčaný zamietol. Taktiež mal za to, že odporca nie je pasívne legitimovaný, keďže zásahov do osobnostných práv navrhovateľky sa mali dopustiť zamestnanci bývalého P., teda navrhovateľka sa mohla ochrany svojich práv domáhať voči týmto osobám. Nedostatok pasívnej legitimácie odporcu podľa názoru súdu spočíval aj v tom, že odporca je právnickou osobou so samostatnou právnou subjektivitou a nie je právnym nástupcom bývalého P., keďže toto zaniklo bez likvidácie. Podľa § 149 ods. 2 O.s.p. priznal právnemu zástupcovi navrhovateľky náhradu hotových výdavkov a odmenu za zastupovanie v sume 354,73 €.

Krajský súd v Nitre uznesením z 29. januára 2010, sp.zn. 5 Co 18/2010 odvolanie navrhovateľky odmietol a o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že navrhovateľka a ani jej právny zástupca JUDr. J. G. v súdom určenej lehote 10 dní vady podaného odvolania vôbec neodstránili, hoci boli poučení o následkoch neodstránenia väd odvolania podľa § 218 ods. 1 písm. d/ O.s.p. Predmetné odvolanie nedoplnili tak, aby vykazovalo náležitosti podľa § 205 ods. 1, 2 a § 42 ods.3 O.s.p., a preto odvolanie navrhovateľky odmietol s poukazom na ustanovenie § 218 ods. 1 písm. d/ O.s.p. Záverom poznamenal, že advokát JUDr. J. G. podľa zistenia prvostupňového súdu je vedený naďalej v zozname advokátom, pričom nemá prerušenú advokátsku činnosť.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka. Jeho prípustnosť odôvodnila ustanovením § 241 ods. 2 písm. a), b) a c). Poukázala na podanie zo 6. novembra 2009, v ktorom uviedla, že jej právny zástupca je dlhodobo chorý, ako sa na súde sám vyjadril, že pravdepodobne má ísť do predčasného dôchodku, čaká na jeho schválenie a z týchto dôvodov nemôže náležite a s odbornou starostlivosťou vykonávať, presadzovať a hájiť jej práva a záujmy, a preto žiadala o ustanovenie iného právneho zástupcu. Skutočnosť, že súd prvého stupňa jej v konaní uzneseniami z 30. apríla 2007, 19. októbra 2007 a 16. mája 2008 ustanovil zástupcu z radov advokátov, považovala za dôkaz toho, že je to potrebné na ochranu jej záujmov. Poukázala na to, že ak nastane situácia, že súdom ustanovený advokát nemôže zo zdravotných dôvodov vykonávať fakticky právne zastúpenie, ochrana jej práv nebola zabezpečená riadne, bola iluzórna, teoretická a uznesenia súdu o ustanovení právnych zástupcov boli arbitrárne, aby sa formálne urobilo zadosť zneniu zákona, čo znamená, že nebola zabezpečená účinná a efektívna ochrana jej osobnostných práv v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka. Namietala nesprávne právne posúdenie veci súdom

prvého stupňa. Navrhla, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odporca vo svojom vyjadrení navrhol, v prípade doplnenia dovolania navrhovateľkou o náležitosti v zmysle § 241 O.s.p., dovolanie ako nedôvodné zamietnuť. Mal za to, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu bolo vydané v plnom súlade s príslušnými právnymi predpismi a konanie, v ktorom bolo vydané, nevykazuje žiadne procesné vady.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V danom prípade je napadnuté uznesenie odvolacieho súdu. V zmysle § 239 ods. 1 O.s.p. dovolanie je prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Podľa § 239 ods. 3 O.s.p. ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

Navrhovateľkou je napadnuté uznesenie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania, teda rozhodnutie, ktoré nevykazuje znaky žiadneho z vyššie uvedených uznesení. Dovolanie preto podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Z obsahu dovolania možno vyvodiť, že navrhovateľka namieta, že tým, že súd prvého stupňa nerozhodol o jej žiadosti o ustanovenie iného advokáta namiesto JUDr. J. G. na ochranu jej oprávnených záujmov v prejednávanej veci, odňal jej možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/O.s.p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne

záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

Podľa § 30 ods. 1 O.s.p. účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného do zoznamu podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí.

Právo účastníka realizovať svoje základné právo podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, je realizované aj tým, že mu je v prípade splnenia zákonom stanovených podmienok ustanovený právny zástupca, a to v zmysle § 30 ods. 1 O.s.p. buď Centrum právnej pomoci alebo advokát zapísaný do zoznamu podľa osobitného predpisu. Je potrebné konštatovať, že žiaden predpis neustanovuje kritériá pre výber advokáta, ktorý je ustanovovaný za zástupcu. Je však nepochybné, aby išlo o taký výber, ktorý dáva záruky bezproblémového zastupovania, pričom podstatnou podmienkou v tomto smere je možnosť

kontaktu medzi zastupovaným účastníkom a ustanoveným zástupcom. Právu účastníka konania na právneho zástupcu na druhej strane zodpovedá povinnosť advokáta dbať o to, aby vec jeho zverenia bola prejednaná v rámci zásad spravodlivého procesu a aby v priebehu konania došlo k zváženiu všetkého, čo mu je na prospech, a to tak v oblasti skutkových zistení, ako aj v otázke právneho posúdenia vecí. Pre zákon zodpovedajúcemu výsledku konania je teda potrebné, aby advokát svoje povinnosti vykonával s primeranou aktivitou, aby v konaní vykonal všetko, čo vykonať môže a má v prospech svojho klienta.

Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že uznesenie Okresného súdu Nitra z 22. októbra 2009, č.k. 25 C 127/2006-169 na odstránenie väd odvolania, bolo doručené navrhovateľke 28. októbra 2009 a jej právnemu zástupcovi 14. decembra 2009. Písomným podaním označeným ako „doplnenie“ zo 6. novembra 2009, doručeným súdu prvého stupňa 11. novembra 2009, požiadala navrhovateľka o ustanovenie iného advokáta na jej zastupovanie v predmetnej veci z dôvodu, že JUDr. J. G. je dlhodobo chorý, presťahoval sa do Z. M., na poštu neodpovedá, sekretárka nemá vedomosti o pošte zo súdu, na telefonáty neodpovedá, neoznamuje jej predvolania. Zo spisu ďalej vyplýva, že pred predložením veci na rozhodnutie o odvolaní navrhovateľky odvolaciemu súdu, v úprave zo 14. januára 2010 (č.l. 175 spisu) súd prvého stupňa uviedol, že: „Dr. G. je v zozname advokátov, nemá prerušenú činnosť, teda vykonáva prax“ a vec bez rozhodnutia predložil odvolaciemu súdu. Odvolací súd následne vo svojom odmietajúcom rozhodnutí sa na predmetné zistenie odvolal bez toho, aby bolo o predmetnej žiadosti navrhovateľky aj vecne rozhodnuté tak, ako to upravuje ustanovenie § 31a ods. 2 O.s.p.

Podľa § 31a ods. 2 O.s.p. súd zruší uznesenie o ustanovení opatrovníka alebo advokáta, ak na ich strane existujú dôvody nezlučiteľné s ich ustanovením.

Ako to vyplýva zo spisu, navrhovateľka mala snahu vyhovieť výzvam súdu prvého stupňa smerujúcim k odstráneniu väd odvolania, ale pre nedostatok potrebných znalostí, nebola schopná požiadavke súdu vyhovieť, reagovala však zodpovedajúcim spôsobom, keď potom, ako bezúspešne kontaktovala advokáta, súdu oznámila skutočnosť, že JUDr. J. G. v danom čase nie je zdravotne spôsobilý na jej riadne zastupovanie v predmetnej veci a zároveň požiadala súd o ustanovenie iného advokáta. Za tohto stavu veci mal súd prvého stupňa (v záujme ochrany práv navrhovateľky podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd) o jej žiadosti o ustanovenie nového zástupcu v zmysle § 31a ods. 2 O.s.p.

rozhodnúť, a to ešte predtým, ako bola vec predložená Krajskému súdu v Nitre na rozhodnutie o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Okresného súdu Nitra. Súd prvého stupňa mal skutočnosti, ktoré viedli k zisteniu opodstatnenosti tvrdení navrhovateľky zisťovať nielen zo zoznamu advokátov, ale aj s ohľadom na širšie súvislosti, jednak tie, ktoré mohli vyplývať z predchádzajúceho správania sa jej právneho zástupcu v konaní (žiadosť o odročenie pojednávania z 3. februára 2009, č.l. 127 a z 31. marca 2009, č.l. 137 spisu z dôvodu pretrvávajúcich zdravotných problémov), jednak z evidentnej nečinnosti advokáta, ktorý nereagoval na uznesenie súdu na odstránenie väd odvolania (pričom žiadosť navrhovateľky o ustanovenie nového zástupcu predchádzala doručeniu výzvy na odstránenie väd odvolania jej právnomu zástupcovi), prípadne mal navrhovateľkou tvrdené skutočnosti preveriť priamo u samotného advokáta JUDr. J. G.. Nepochybne mal súd prvého stupňa vychádzať aj zo zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii v znení neskorších predpisov, ktorý vo svojej druhej časti, v ustanoveniach § 18 až § 23 upravuje práva a povinnosti advokáta.

Dovolací súd súčasne poznamenáva, že uznesenie odvolacieho súdu z 29. januára 2010, sp.zn. 5 Co 18/2010 je nepreskúmateľné, pretože nie je riadne odôvodnené. Nie je v ňom totiž uvedené, ktoré konkrétne vady odvolania navrhovateľka neodstránila a či a z akého dôvodu tieto vady bránili ďalšiemu postupu v konaní. Uznesenie odvolacieho súdu len vo všeobecnej rovine konštatuje, že odvolanie navrhovateľky odmieta „pretože navrhovateľka, ani jej právny zástupca JUDr. J. G. predmetné odvolanie nedoplnili tak, aby vykazovalo náležitosti podľa § 205 ods. 1, 2 a § 42 ods. 3 O.s.p.“.

Výklad a používanie § 43 ods. 1a 2 O.s.p. musí v celom rozsahu rešpektovať právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Súd musí vykladať a používať citované ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a používaním tohto ustanovenia nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Súd musí súčasne vychádzať z toho, že súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O.s.p.). Občianske súdne konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 O.s.p.). Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu

v zákone, ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu.

Nerozhodnutím o žiadosti navrhovateľky zo 6. novembra 2009 (č.l. 172 spisu) o ustanovenie iného advokáta v zmysle § 31a ods. 2 O.s.p. bolo konanie zaťažené vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolanie navrhovateľky je teda nielen prípustné, ale zistená vada konania je súčasne dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušiť (§ 243b O.s.p.), pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami navrhovateľky uvedenými v dovolaní.

V novom konaní rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods.1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 6. decembra 2011

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová

